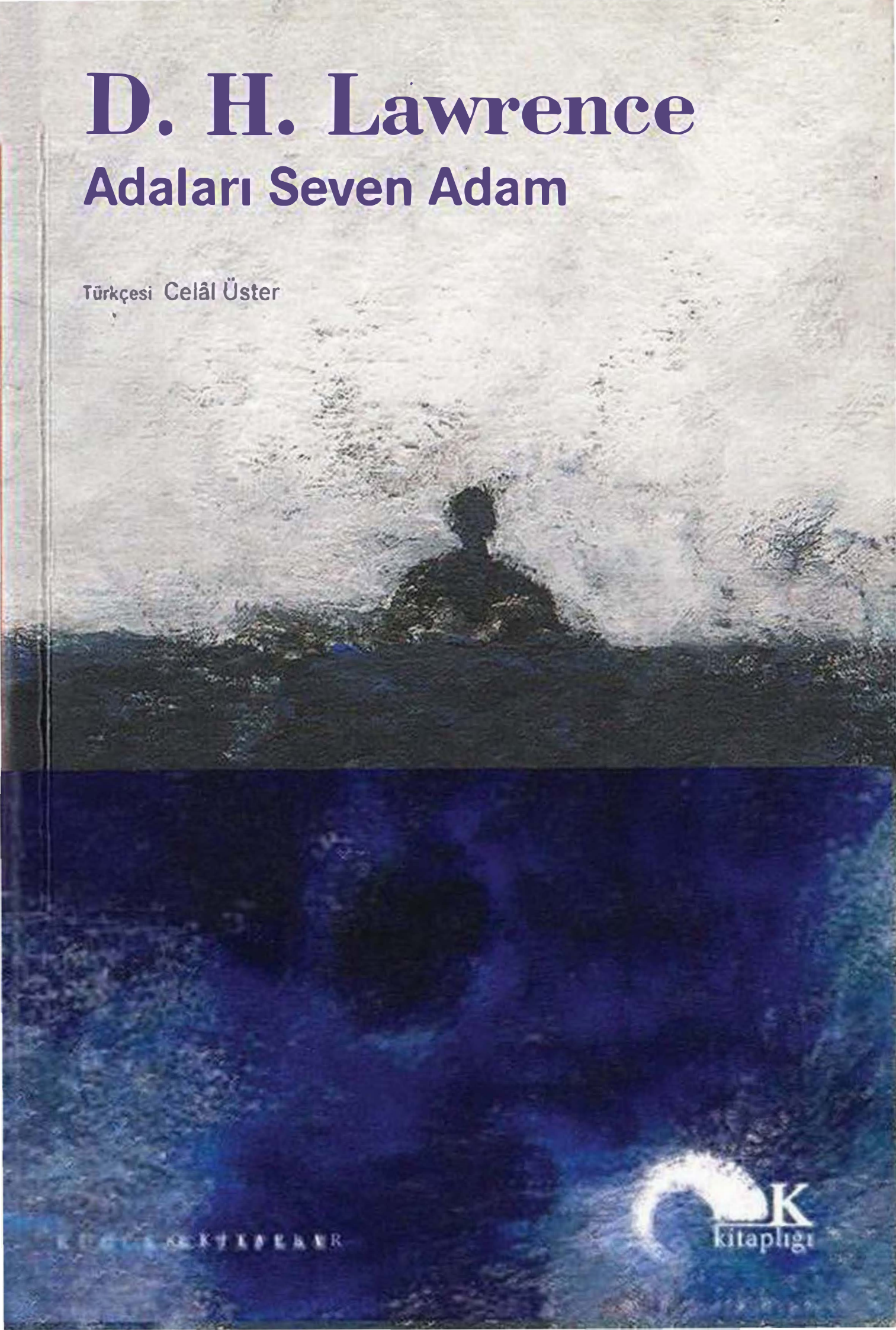
D. H. Lawrence

Adaları Seven Adam

Türkçesi Celâl Üster

K kitaplığı

D. H. Lawrence
ADALARI SEVEN ADAM

Türkçesi: Celâl Üster

K Kitaplığı 11
Küçük Kitaplar 6

ISBN: 975-296-012-X

Yayına Hazırlayan: Pelin Özer
Grafik Tasarım: Mehmet Ulusel
Kapak Resmi: © Mehmet Ulusel
Düzelti: Müge Karalom
Baskı: Ofset Yapımevi A.Ş.

© Koç Kültür Sanat ve Tanıtım Hizmetleri Tic. A.Ş. 2002

D. H. Lawrence

ADALARI SEVEN ADAM

Türkçesi: Celal Üster

D. H. Lawrence

ADALARI SEVEN ADAM

Türkçesi: Celâl Üster

D(avid) H(erbert) Lawrence: 1885'te Eastwood, Nottinghamshire'da doğdu. Babası madenci olan Lawrence'ın ilk şiirleri 1909'da, *The White Peacock* (Ak Tavuskuşu) adlı ilk romanı ise 1911'de yayımlandı. İlk öykü kitabı *The Prussian Officer and Other Stories* (Prusyalı Asker ve Başka Öyküler) 1914'te yayımlandı. *The Rainbow* (Gökkuşağı) adlı romanı uygunsuz olduğu gerekçesiyle 1915'te toplatıldı. 1916'da tamamladığı *Women in Love* (Aşık Kadınlar) 1920'de, ancak sınırlı sayıda basılabildi. Lawrence, 1919'dan sonra, eşiyle birlikte bir 'gönüllü sürgün' hayatı yaşadı. İtalya, Seylan ve Avustralya'ya gitti. 1922'de New Mexico'ya yerleşen çift, Lawrence'ın sağlığı bozulunca 1925'te İtalya'ya döndü. 1928'de yayımlanan başyapıtı *Lady Chatterley's Lover* (Lady Chatterley'in Sevgilisi) açık saçık bulunarak hemen yasaklandı ve yüzyılın en uzun süren sansür davalarından birinin konusu oldu. Roman Amerika'da 1959'da, İngiltere'de ise 1960'ta aklandı. Lawrence 2 Mart 1930'da Güney Fransa'da, Vence'da veremden öldü.

Celâl Üster: Çevirmen ve yazar. 1947'de İstanbul'da doğdu. İ. Ü Edebiyat Fakültesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde öğrenim gördü. Kısa bir süre *Aydınlık* gazetesinin kültür bölümünü, uzun bir süre *Cumhuriyet* gazetesinin kültür/sanat servisini yönetti. *Cumhuriyet Kitap*'ın yayın yönetmenliğini üstlendi. Aralarında George Orwell, Liam O'Flaherty, Juan Rulfo, Iris Murdoch, Jorge Luis Borges, Mario Vargas Llosa'nın da bulunduğu, dünyanın önde gelen yazarlarının kırk kadar yapıtını dilimize kazandırdı. 1984'te George Thomson'ın *Tarihöncesi Ege* adlı yapıtının çevirisiyle, Azra Erhat Çeviri Ödülü'ne değer görüldü. Şimdilerde, çevirmenliğin yanısıra, *P Sanat Kültür Antika* dergisinin yayın yönetmenliğini yapıyor, *Radikal Kitap*'ta "Yeryüzü Kitaplığı" sayfalarını hazırlıyor ve Okuyan Us Yayınları'nın Erotik Us dizisini yönetiyor.

"Adalara Vurgun Olmak"

Joseph Conrad'ın *Zafer* adlı romanının kahramanı Axel Heyst, "Bu adalara vurgunum ben!" der. D. H. Lawrence'ın *The Man Who Loved Islands* (Adaları Seven Adam, 1929) adlı uzun öyküsü de "Adaları seven bir adam vardı" diye bir masal gibi başlar. Çevresine yabancılaşmış modern insanın, mutluluğu kaçışta aramasını dile getiren Lawrence, Axel Heyst'i başka bir düzeyde yeniden anlatır sanki. "Hiç kimsenin bir ada olmadığını", bir kaçış ütopyasının çağdaş yaşamın insan bilincinde yarattığı bunalımlara çözüm getiremeyeceğini bir daha gösterir Lawrence. Bu bakımdan amacı, eninde sonunda Conrad'ınkiyle birleşir. Lawrence'ın kahramanı da herkesten uzaklaşmak, bir adaya, yalnız kendisinin olacak bir adaya, kendi dünyasına kapanmak ister. Bu özlemi gerçekleşir. Birbiri ardından üç ayrı adada yaşamayı dener, ama sonunda insanın kendi kendine yetemeyeceği ortaya çıkar. Kahramanın ada tutkusu, önceden göremediği birtakım sakıncalarla sonuçlanır.

İlk adasında büsbütün yalnız değildir. Bir Robinson Crusoe olmadığı, kendi işini kendi görmediği için, uşakları da vardır yanında. Bir derebeyinin yaşayışını andırır yaşayışı. Bir sürü para dökerek adasını cennete çevirmek ister: "Ama insan kendini uzay denizinde küçük bir adaya kapadı mı, zaman dalgalanmaya, kocaman çemberlerle dağılmaya başlar, basılan yer gider, kaygan çıplak kara ruh kendini zamandışı bir dünyada bulur..."

Adanın duran-zaman biçimi, kahramanın tarihsel zaman duygusunu siler. Bilinçte bir dengesizlik başlar. Çevresindeki uşakların çalıp çırpması, işlerin gitgide daha bozulması sonucunda, adadan kaçar. Dışarının kötülüğü uşakların kişiliğinde adaya da sızmıştır. Ken-

di kendine yetme deneyinde yenik düşmüştür kahraman. En güvendiği bir iki uşağıyla birlikte daha küçük bir adaya taşınır. Yaptığı tek iş, klasik Yunan-Roma yazarlarının yapıtlarında geçen çiçek adları üzerine bir incelemedir. Bu kısır çalışma, yaşamasına, bunalan bilincine destek olamaz. Derken kendisinin ev işlerini gören dul kadının kızıyla aralarında bir sevgi ilişkisi beliriverir. Bütün nesnel bağlardan kaçma çabasında olan adaları seven adam, bu ilişkiden de tıpkı Heyst gibi kuşkulanır. Tek başına üçüncü bir adaya kaçar. Bu ada, Golding'in Pincher Martin'inin sürüklendiği türden, koca bir kayadır. Bütün insanca ilişkilerden kopmuştur artık. Kendine yeterlik deneyinin son basamağındadır. İnsanlardan tiksinir. Dış dünyayla, insanlarla ilgili hiçbir şeyi anımsamak istemez. Bir ara denizdeki bir fok sürüsünü, adasına gelmek isteyen insanlar sanarak büyük korku geçirir. Sonunda kendi varlığından, adından bile tiksinmeye başlar. Bütün özlediği, "yalnız, yapayalnız kalmak, uzayın kendi içine doğru sızmakta olduğunu duymaktır". Bir kar fırtınasıyla çevresindeki her şey bembeyaz bir boşluğa dönüşüverir. Adaları seven adamın kendine yeterlik deneyi, başarısızlıkla sonuçlanmıştır.

Lawrence burada ada kavramını, insanın toplumdan kaçış özlemini dile getirmek için etkili bir anlatım aracı olarak kullanır. Buradaki üç ada örneğinde de ada ortamının dışa kapalılık, kendiyle sınırlanmışlık, duran-zaman biçimi gibi özellikleri gitgide daha ağır basarcasına, kahramanın bilinçaltı üzerinde en olumsuz etkileriyle yürürlüktedir. Adaları seven adamın toplumla ilişkileri her adada biraz daha kopar. Yazar, kahramanının soyut kişiliği gereğince, adaların nesnel ayrıntıları üzerinde de pek az durur. Kahraman, karşılaştığı her durumda kaçıştan başka hiçbir tepki, hiçbir sürekli davranış gösteremediği için, gittiği adaların hiçbirini

değiştiremez, sürekli olarak kendisi değişir. Çevre bağlarından gitgide koparak soyut bir yalnızlıkta kendiyle başbaşa kaldığında, kaçış tepkisinden bile yoksundur artık. Böylece, bu kısır insan varlığının son adası da kocaman bir kaya olur. Kahramanın kendine yeterlik deneyinin ne büyük bir çelişki olduğu ortaya çıkar. Bu sonuca "kaçınılmaz olarak yaklaşmasında, hem istediği, hem de istemediği" bir nitelik vardır sanki. Gerçekte adalardan çok kaçışa vurgundur. Bütün yıkımı bundan doğar.

Akşit Göktürk, *Ada: İngiliz Yazınında Ada Kavramı*, s. 139-141, Y. K. Y., İstanbul, 1997

Adaları seven bir adam vardı. Bir adada doğmuştu, ama çok kalabalık olduğu için oradan hoşlanmıyordu. Onun istediği, tümüyle kendisinin olacak bir adaydı: Orada ille de bir başına yaşaması gerekmiyordu, ama orayı kendi dünyası kılmalıydı.

Kocaman bir adanın bir anakaradan farkı yoktur. Bir adanın, kendini ada gibi duyumsaması için, enikonu küçük olması gerekir. Kaldı ki, bu öykü de, insanın bir adayı kendi kişiliğiyle doldurabilmesi için, o adanın ne kadar küçük olması gerektiğini anlatıyor.

Gel zaman git zaman, adaları seven bu adam, otuz beşine vardığında kendine bir ada edindi. Gerçi mülkiyet hakkını edinmemiş, doksan dokuz yıllığına kiralamıştı; ama burada bir insan ömrü söz konusu olduğuna göre, yaşadığı sürece ada onun sayılırdı. Üstelik, Hz. İbrahim gibi, dölünün deniz kıyısındaki kumlar kadar çoğalmasını istiyorsa insan, üremek için bir ada seçmez kendine. Çünkü çok geçmeden nüfus öyle büyük bir hızla artar ki, ada kalabalıktan geçilmez olur, gecekondu mahallesine döner. Adayı, ıssızlığından dolayı seven biri için

ürkünç bir durum çıkar ortaya. Hayır, ada tek yumurtalık bir yuvadır; yalnızca tek bir yumurtaya yer vardır orada. O da, adalının kendisidir.

Adalı adayımızın edindiği ada, okyanusun ortasında değildi. Karaya yakındı; öyle palmiyeler, kayalara çarpıp parçalanan dalgalar falan da yoktu bu adada. İskelenin yukarılarında, belki biraz iç karartıcı, ama sağlam bir ev; daha ileride de, sundurmalı küçük bir çiftlik eviyle uzanıp giden birkaç tarla vardı. Aşağıdaki koyda ise, sahil muhafızlarının kulübelerini andıran, tertemiz, badanalı üç küçük ev göze çarpıyordu.

Daha dingin, daha sevimli bir yer olamazdı. Denizdeki dik kayalarla, çuhaçiçeklerinin bezediği küçük çayırlarla çevrili ada, katırtırnakları ve çalıdikenlerinin arasından geçerek çepeçevre yürünürse, altı kilometre tutuyordu. Yok eğer, ineklerin geviş getirdikleri kayaç çayırlardan, seyrek yaban yulaflarının, sonra gene katırtırnaklarının arasından, alçak uçurumların kıyılarından vurup iki tepeciği aşmaya kalkılırsa, adanın bir ucundan öbür ucuna yirmi dakikada varılıyordu. Adanın bitimine ulaşıldığında, daha büyük bir adayla karşılaşılıyordu. Ama araya deniz giriyordu. Ve kısacık gelingüllerinin gerdan kırdıkları çimenlerin arasından geri dö-

nülürken, doğuda, bir başka ada daha beliriyordu; ama daha küçük bir adaydı bu, ineğin buzağısı gibi. Bu küçük ada da adalınındı.

Anlaşılan, adalar bile âşıktaşlık etmekten hoşlanıyordu.

Adalımız, adasını çok seviyordu. İlkyaz geldiğinde, keçiyolları ve açıklıklardaki çalıdikenleri ak çiçeklere büründü; sık yeşillikler ve boz kayaların Kelt diyarına özgü kımıltısızlığı ortasında capcanlı bir beyazlık. Karatavuklar, beyazlığın içinden, ilk uzun, coşkun ötüşleriyle çığrışıyorlardı. Çalıdikenlerinin ve birbirine sokulmuş gelingüllerinin ardından, çalılar arasında ve ağaçların dibinde, sümbüllerin mavi tayfı sökün etti, tıpkı peri kızlarının yıkandığı göller, suda seyreden mavi yelkenler gibi. Tümüyle senin olan adada, yuvalarına yerleşen türlü türlü kuşları izleyebiliyordun. Olağanüstü, benzersiz bir alemdi!

Sonra yaz geldi, gelingülleri gitti, sisin içinden yabangüllerinin baygın kokusu duyuldu. Otlar biçilip kurutuldu, yüksükotları başlarını öne eğdi. Küçük bir koyda, güneş, yıkandığın solgun granite vuruyor, gölge kayalarda geziniyordu. Sis gizliden gizliye bastırmadan, olgunlaşan yulaflar arasından eve gidiyordun; sis düğü öteki adada ötmeye başlarken, denize vu-

ran göz kamaştırıcı ışık soluyordu. Sonra denizdeki sis yitti, artık güzdü; yulaf desteleri yüzükoyun yatarken bir başka ada, dolunay, sapsarı yükseldi denizden; yükseldi, yükseldi, denizler alemi beyaza kesti.

Güz yağmurla sona erdi ve kış geldi; gökyüzü karardı, ortalık yaşardı, yağmurlar boşandı, ama pek don yapmadı. Ada, adan, karanlığa gömülerek senden uzaklaştı. Islak, gün görmez çukurlarda, umarsızca kıvrılıp yatmış sırılsıklam bir köpek ya da uyur uyanık bir yılan gibi kendi üstüne çöreklenmiş öfkeli ruhu duyumsadın. Sonra geceleyin, rüzgâr, denizdeymişçesine esip gürleyerek çekip gittiğinde, adanın, bir evren olduğunu duyumsadın, karanlık kadar sonsuz ve yaşlı; bir ada değildi artık, tüm yitik gecelerin tüm ruhlarının yaşayadurdukları sonsuz karanlık bir dünyaydı ve sonsuz uzaklık yakınlaşmıştı.

Tuhaftır ki, uzaydaki küçük adandan, asla ölmeyen tüm ruhların gönderildikleri engin, yabansı yerlerde dönenip durdukları zamanın karanlık, yüce krallıklarına ilerledin. Bu küçük dünyevi ada, bitim noktasındaymışçasına, ufalıp hiçliğe dönüştü; çünkü sen, nasıl olduğunu bilmeden, geçmişin alabildiğine yaşadığı, geleceğin de ayrı kalmadığı zamanın göz alabildiği-

ne karanlık gizemine atladın.

Adalı olmanın tehlikesi budur. Kentte, tozluklarını giyip iliklerine kadar duyduğun ölüm korkusuyla trafikten canını kurtarmaya çabalarken, sonsuz zamanın yılgılarından çok uzaktasındır. Oysa küçük adan zamanın içine girdiği an, uzaydaki evren çevrende hızla dönmeye başlar.

Denizin ortasındaki küçük bir adada kendini yalıtmayagör, zaman büyük çevrimler halinde yükselmeye ve genişlemeye başlar, üstüne bastığın toprak kayıp gider ve elle tutulmaz, çıplak, karanlık ruhun kendini zamandışı bir dünyada bulur, ölülerin savaş arabalarının yüzyılların eski sokaklarında koşturdukları, ruhların yitip gitmiş yıllara benzettiğimiz daracık yollara yığıldıkları zamandışı bir dünyada. Artık ölülerin ruhları yeniden canlanmış, çevrende dönenip durmaktadırlar. Öteki sonsuzluktasındır artık.

Bizim adalımızın başına da böyle bir şey geldi. Alışık olmadığı gizemli "duygular"a kapıldı; geçmişin derinliklerinde kalmış insanların tuhaf bir biçimde ayırdına vardı ve daha birçok duygulanım yaşadı; uzun zaman önce bu adada yaşamış ve sonradan görünmez olmuş, ama tümden yitip gitmemiş pos bıyıklı Galyalıların var-

lığını duyumsadı. Hâlâ oradaydılar; iri kıyım, güçlü kuvvetli, görünmez gövdeleriyle gecenin karanlığında oradan oraya atılıyorlardı. Ve rahipler vardı, altın bıçaklar ve ökseotlarıyla; ve başka rahipler, İsa betimli haçlar taşıyan; bir de korsanlar, denizlerde ellerini kana bulayan.

Adalımız tedirgindi. Gün ışığında bu saçmalıkların bir tekine bile inanmıyordu. Ama gece, tümünü çok inandırıcı kılıyordu. Kendini uzayda tek bir noktaya indirgemişti; ne eni, ne de boyu olan bir noktaya; o yüzden, çıkıp bir başka yere ayak basması gerekiyordu. Hani bastığınız yeri sular kaplayınca denize ayak bastığınızı anlarsınız ya, geceleri ölümsüz ve zamansız başka dünyalara ayak basması gerekiyordu.

Karanlıkta uzanmış yatarken, uzay ve gün ışığının hükümdarlığında bile biraz gizemli görünen karaçalı korusunun, görünmez bir soydan inen yaşlı adamlarla birlikte sunak taşının çevresinde ağladığının tuhaf bir biçimde ayırdına varıyordu. Gündüz gürgenlerin altında yıkıntı gibi görünenler, ürkünç gecede ellerinde İsa betimli haçlarla dolaşan kana bulanmış rahiplerin iniltilerine dönüşüyordu. Koca kayaların arasındaki mağara ve gizli kumsal, kopkoyu karanhkta mor dudaklı korsanların ilenmelerine evriliyordu.

Adalımız, artık böylesi duyumsamalara kapılmamak için, her gün adasında yoğunlaştırıyordu kendini. Artık neden Mutlu Ada olmasındı burası? Neden Hesperid'lerin son küçük adası olmasın, neden onun sevimli, çiçeksi ruhuyla dolu benzersiz bir yere dönüşmesindi? İnsan eliyle yaratılmış, katıksız kusursuzlukta küçük bir dünyaya.

Cennet'i yeniden elde etmeye kalkıştığımızda hep yaptığımız gibi, işe para harcamakla başladı. Derebeylik zamanından kalma eski evi onardı, daha fazla ışık almasını sağladı, yerlere olağanüstü güzellikte halılar serdi, iç karartıcı pencerelere yaprak desenli perdeler astı, taş mahzenleri şarap şişeleriyle doldurdu. Dünyadan, kanlı canlı bir hizmetçi kadın, bir de tatlı dilli, çok deneyimli bir uşak getirtti. Bu ikisi, sanki adalı olmak için dünyaya gelmişlerdi.

Çiftlik evine bir kâhya, iki de rençber yerleştirdi. Katırtırnakları arasında, boyunlarındaki çıngırakları çıngırdatarak, Jersey inekleri dolanıyordu. Öğleyin herkes yemeğe çağrılıyor, akşamları dinlenme vakti geldiğinde bacalardan dingin dumanlar tütüyordu.

Koyda, üç beyaz kulübenin hemen aşağısında, motor takılı, gösterişli bir yelkenli duruyordu. Küçük bir filikayla iki sandal da kumsala

çekilmişti. Bir balık ağı dayanakları üzerinde kurumaya bırakılmıştı; bir tekne dolusu gıcır gıcır, beyaz döşemelik tahta çapraz dizili duruyor, bir kadın elinde kova kuyuya gidiyordu.

Yelkenlinin kaptanı, en sondaki kulübede, karısı ve çocuğuyla birlikte oturuyordu. Denizi iyi bilen bu adam öteki, büyük adadandı. Havayı güzel gördü mü oğluyla balığa çıkıyor, böylece havanın güzel olduğu her gün adada taze balık oluyordu.

Ortadaki kulübede, çok sadık bir çift, yaşlı bir adamla karısı yaşıyordu. Yaşlı adam marangozdu, ama her iş geliyordu elinden. Durmadan çalışıyor; rende ya da testeresinin sesi eksik olmuyordu. Gözü işinden başka bir şey görmeyen bu adam da bir başka tür adalıydı.

Üçüncü kulübede, dul bir duvarcı ustası, oğlu ve iki kızıyla birlikte oturuyordu. Bu adam, oğlunun da yardımıyla, hendekler kazıp çitler örüyor, çatkılar, duvar ayakları dikip yeni yeni ek binalar inşa ediyor, küçük taş ocağından taş çıkartıyordu. Kızlarından biri büyük evde çalışıyordu.

Herkesin arı gibi çalıştığı, huzurlu bir küçük dünya doğmuştu. Adalının konuğu olduğunuzda, önce kara sakallı, zayıf, güleryüzlü kaptan Arnold'la, sonra da oğlu Charles'la karşılaşırdı-

nız. Evde, dünyanın dört bir yanında yaşamış olan tatlı dilli uşak hizmet ederdi size; insanı, ancak kusursuz, biraz da başına buyruk bir uşağın yaratabileceği tuhaf bir kusursuzluk duygusuyla sarıp sarmalayan bir ortam yaratırdı çevrenizde. Sizi tüm silahlarınızdan arındırır, nerdeyse tutsak ederdi. Kanlı canlı hizmetçi kadın, ancak gerçek beyefendilere gösterilebilecek saygılı bir incelik ve içten bir gülümseyişle isteklerinizi yerine getirirdi. Gül yüzlü hizmetçi kız ise, o büyük dış dünyadan gelen olağanüstü biriymişsiniz gibi bakardı size. Sonra, Cornwall'dan gelmiş olan, güleryüzlü, ama temkinli çiftlik kâhyasıyla, Berkshire'lı utangaç rençber ile tertemiz karısı ve iki küçük çocuğuyla karşılaşırdınız; ardından da, Suffolk'lu somurtkan rençberle. Kent'li duvarcı ustası, elbet izniniz olursa, avlunun oradan konuşurdu sizinle. Yalnızca yaşlı marangoz ters adamın tekiydi, başka dünyalardaydı sanki.

Evet, herkesin kendini güvende duyduğu ve size, gerçekten özel biriymişsinizcesine çok iyi davrandığı, kendi başına küçük bir dünyaydı burası. Ama adalının dünyası, sizin değil. Efendi oydu. Efendi'ye özel bir güleryüz, özel bir özen gösteriliyordu. Herkes ne denli hoş bir yerde yaşadığının, ne denli mutlu olduğunun

ayırdındaydı. O yüzden, adalı artık Bay Falanca olmaktan çıkmıştı. Adada yaşayan herkesin, dahası sizin gözünüzde, "Efendi"ydi o.

Doğrusu, her şey kusursuzdu. Efendi, buyurgan biri değildi. Buyurgan ne demek! Her şeyin yetkin, herkesin mutlu olmasını isteyen sevimli, duyarlı, yakışıklı bir Efendi'ydi o. Kendisi de, kuşkusuz, bu mutluluk ve kusursuzluğun kaynağıydı.

Ama kendince bir şairdi. Konuklarını soylulukla ağırlar, hizmetkarlarına özgürlük tanırdı. Gene de, kurnaz ve çok akıllıydı. Adamlarına hiçbir zaman patronluk taslamaz; ne ki, kurnaz, mavi gözlü genç bir Hermes gibi, gözünü hiçbir şeyden ayırmazdı. Sonra, öyle bilgiliydi ki, şaşırmamak elde değildi. Jersey sığırları ve peynir yapımı, hendek kazmak ve tarlaları çitle çevirmek, çiçekler ve bahçecilik, gemiler ve denizcilik gibi apayrı konularda bilmediği yoktu. Her konuda bir bilgi pınarıydı sanki; ve sanki gerçekten tanrıların yabansı, yarı-gerçek dünyasından biriymişçesine, bütün bu bilgileri adamlarıyla tuhaf, biraz alaycı, biraz şaşırtıcı bir biçimde paylaşmaktan keyif alıyordu.

Onu, şapkaları ellerinde dinliyorlardı. Beyaz ya da açık saman rengi giysilere bayılıyordu; pelerinlere ve geniş kenarlı şapkalara da. Kâh-

ya, güzel havalarda bir de bakardı, açık saman rengi şayaklara bürünmüş, olanca şıklık ve inceliğiyle geliyor karşıdan; tarlanın üzerinde dolanan bir kuş gibi, şalgamlara dadanan ayrıkotlarının ayıklanıp ayıklanmadığına bakacak. O zaman şapkalar çıkarılır, selamlar verilir; Efendi, keyifli, aklı başında, bilgece sözler söyler, kâhya kendinden geçerek yanıtlar verir, rehçberler çapalarına yaslanarak sessiz bir hayranlıkla dinlerlerdi. Kâhya, efendisine karşı son derece sevecendi.

Ya da, rüzgârlı bir sabah, denizden esen yapışkan yelle uçuşan peleriniyle, küçük bir bataklığı akaçlamak için kazılan hendeğin başında durur; hendekten kımıltısız ve gizemli gözlerle kendisine bakan adama, rüzgârın alıp götürdüğü bir şeyler söylerdi.

Ya da, akşamleyin yağmur yağarken, bir de bakarlardı, başında yağmurdan çarpılmış geniş kenarlı şapkası, hızlı adımlarla avludan geçiyor. Kâhyanın karısı, telaş içinde bağırırdı: "Efendimiz! John, hemen kalk oradan, Efendimize yer aç sedirde." Az sonra kapı açılır açılmaz, sesler yükselirdi: "Gözlerime inanamıyorum, Efendimiz gelmiş! Böyle bir gecede, neden zahmet ettiniz?" Kâhya pelerinini, kâhyanın karısı şapkasını alır, iki rençber iskemlelerini biraz geriye çe-

ker, Efendi sedire oturur, çocuklardan birini de yanına oturturdu. Çocuklarla arası çok iyiydi, onlara akıllara durgunluk veren öyküler anlatırdı; kâhyanın karısına bakılırsa, hık demiş Kurtarıcımız İsa Efendimizin burnundan düşmüştü.

Daha yüce, ama aynı zamanda daha düşkün bir varlıkmışçasına, her zaman gülümseyişlerle ve aynı tuhaf saygıyla karşılanırdı. Neredeyse sevecenlikle, dahası neredeyse yaltaklanırcasına davranıyorlardı ona. Yanlarından ayrıldığında ya da ondan söz açıldığında, çoğu zaman yüzlerinde kurnazca, alaycı bir gülümseyiş beliriyordu. "Efendi"den korkmak gereksizdi. Onu kendi haline bırakmak yeterliydi. Ona yalnızca yaşlı marangoz zaman zaman içten gelen bir kabalıkla davranıyordu; bu yüzden, o da ihtiyara yakınlık göstermiyordu.

İçlerinden herhangi birinin onu gerçekten sevdiği kuşkuluydu. Ama onun da onlardan herhangi birini gerçekten sevdiği su götürürdü. Onların mutlu olmalarını ve küçük dünyanın kusursuz olmasını istiyordu. Ama dünyanın kusursuz olmasını isteyen birinin, gerçekten sevdiği ve sevmediği şeylerin olmamasına dikkat etmesi gerekir. En fazla, genel bir iyi niyet gösterebilir.

İşin üzücü yanı, bu genel iyi niyet, ne yazık

ki tam da iyi niyetin gösterildiği kişi tarafından her zaman bir hakaret olarak görülür; o yüzden de, çok özel bir kötü niyeti besler. Kuşkusuz, genel iyi niyetin, böyle bir sonuç doğurabilmesinin nedeni bir çeşit bencillik olmasıdır!

Ne ki, adalımızın kendini adadığı uğraşlar vardı. Saatlerce kütüphanesinde çalışıyor; Grek ve Latin yazarların yapıtlarında adı geçen tüm çiçeklerle ilgili bir başvuru kitabı hazırlıyordu. Klasiklerin okutulduğu seçkin okullarda öğrenim görmüş değildi, hep devlet okullarında okumuştu. Ama günümüzde klasiklerin çok güzel çevirileri var. Onları okuyarak, eski dünyayı rengârenk bezemiş binlerce çiçeği okumaktan doyumsuz bir tat alıyordu.

Gel zaman git zaman, adadaki ilk yıl geride kaldı. Bir sürü şey yapılmıştı. Şimdi birbiri ardı sıra faturalar yağıyordu. Her konuda titiz bir adam olan Efendi, faturaları incelemeye koyulduğunda, sararıp soldu, soluksuz kaldı. Zengin biri değildi. Gerçi adayı adam etmeye çalışırken parasının büyük bir bölümünü harcadığının ayırdındaydı; ama faturaları incelediğinde, varını yoğunu harcamış olduğunu gördü. Ada, binlerce sterlini silip süpürmüştü.

Ama artık pek fazla bir harcama kalmamıştı! Ada, bir kazanç sağlamasa da, artık kendi

giderlerini karşılayacak duruma gelmişti. Elbette güvendeydi. Faturaların büyük bir bölümünü ödemiş, biraz yüreklenmişti. Ama gene de büyük bir sarsıntı geçirmişti; gelecek yıl, ertesi yıl savurganlıktan kaçınması, idareli davranması gerekiyordu. Adamlarına yalın, dokunaklı bir dille anlattı bunu. Onlar da, "Elbette!" dediler, "Bundan daha doğal ne olabilir ki!"

Böylece, dışarıda rüzgâr esip gürler, yağmur bardaktan boşanırcasına yağarken, kâhyayla birlikte kütüphanesine kapandı; piposunu tüttürüp birasını yudumlarken, çiftlikle ilgili tasarıları tartışmaya başladı. O güzel yüzünü masanın başından kaldırdı, mavi gözlerinde bir hayal belirdi. "Bu ne rüzgâr böyle!" Fırtına patlamıştı. Dalgaların dövdüğü, kimsenin erişemeyeceği adasını düşündü ve bir coşkuya kapıldı ansızın... Hayır, adayı yitirmemeliydi. Esin perisi gelmişçesine yeniden adayla ilgili tasarılara döndü; anlatırken elleri titriyordu. Kâhya da, tekdüze bir sesle, "Evet, efendim! Evet, efendim! Haklısınız, beyim!" diyordu.

Gelgelelim, kâhyanın pek dinlediği yoktu. Efendi'nin mavi keten gömleğine, süslü pembe boyunbağına, kızıl kol düğmelerine, kutsal bokböceği betimli yüzüğüne bakıyordu. Bu toprak adamının meraklı kahverengi gözleri,

Efendi'nin güzel, kusursuz görüntüsünde temkinli bir hayranlıkla geziniyordu. Ama Efendi'nin ışıltılı, yüce bakışıyla karşılaştığında, gözlerinde ölçülü bir içtenlik ve saygı ışığı yanıp sönüyor, başını hafifçe öne eğiyordu.

Sonunda, hangi ekinlerin ekileceğini, farklı yerlerde ne tür gübrelerin kullanılacağını, ne cins domuz ve hindi alınacağını kararlaştırdılar. Daha doğrusu, kâhya, Efendi'nin söylediklerini sürekli onaylayıp sessiz kaldı; genç adam da bildiğini okudu.

Efendi, sözünü ettiği konuları çok iyi biliyordu. Okuduğu kitabın özünü kavramada ve bildiklerini uygulamada ustaydı. Bütünüyle bakıldığında, ortaya attığı düşünceler sağlam sayılırdı. Kâhya bile farkındaydı bunun. Ama toprak adamının yüreğinde, karşılık verecek coşku uyanmıyordu. Kahverengi gözler o içten saygıyla gülüyor, ama ince dudaklar kıpırtısız kalıyordu. Efendi tasarılarını anlatırken tıpkı bir çocuk gibi dudak büküyor, kâhya hayranlık dolu bakışlarla dinler görünüyordu; oysa kafese kapatılmış yabansı bir hayvanı pek de yakınlık duymadan seyreder gibi, yalnızca seyrediyordu Efendi'yi.

Sonunda sorunlar çözüldü; Efendi, çıngırağı çalıp uşak Elvery'yi çağırdı, sandviç getirmesini

istedi. Efendi, memnundu. Uşak, gözleriyle görebiliyordu bunu; hemen koşturdu, ançüezli ve jambonlu sandviçlerle yeni açılmış bir şişe vermut getirdi. Her zaman yeni açılmış bir şişe bir şey bulunurdu.

Duvarcı ustasıyla da benzer bir görüşme oldu. Bir toprak parçasının akaçlanması gerekiyordu; Efendi ile duvarcı ustası konuyu görüştüler, daha çok boru, daha nitelikli tuğlalar ve daha bir sürü şey ısmarlandı.

En sonunda, hava açtı; adadaki yoğun çalışmaya biraz ara verildi. Efendi, yatıyla kısa bir gezintiye çıktı. Aslında yat da sayılmazdı, ufak bir yelkenli demek daha doğruydu. Anakaranın kıyılarında dolaştılar, limanlarda demirlediler. Her limanda bir dost geldi tekneye; uşak hafif ve hoş yemekler pişirdi. Sonra, Efendi villalara ve otellere davet edildi; adamları onu bir prens gibi karaya çıkardılar.

Ah, ne kadar pahalıya patladı bütün bunlar! Bankaya telgraf çekip para istemek zorunda kaldı. Sonra, eve dönüp yeniden kemerleri sıktı.

Akaçlama için hendeklerin kazıldığı küçük bataklıkta çuhaçiçekleri ışık saçıyordu. Efendi, bataklık kuruyacağı için neredeyse üzüntü duyuyordu. Sarı güzeller bir daha ışık saçmayacaktı.

Hasat zamanı bereketli oldu. Bir harman sonu şöleni düzenlenmeliydi. Uzun ağıl tümüyle yeniden düzenlendi, yeni bölümler eklendi. Marangoz, uzun masalar yaptı. Yüksek tavanın kirişlerine fenerler asıldı. Tüm ada halkı bir araya geldi. Masanın başında kâhya oturuyordu. Neşeli bir kutlamaydı.

Yemeğin sonuna doğru, kadife ceketiyle Efendi göründü; yanında da konukları. Kâhya hemen yerinden fırlayıp Efendi'nin onuruna ve sağlığına kadeh kaldırılmasını önerir önermez, görülmemiş bir alkış koptu, herkes büyük bir coşkuyla kadeh kaldırdı. Efendi, kısa bir konuşmayla karşılık verdi: Bu adada, kendi küçük dünyalarında yaşıyorlardı. Bu dünyayı gerçek bir mutluluk ülkesine çevirmek onların elindeydi. Herkes üstüne düşeni yerine getirmeliydi. Kendisi kendi payına düşeni yapmış olduğunu sanıyordu, çünkü yüreği adasıyla ve ada halkıyla birlikte atıyordu.

Uşak, yanıt verdi: Böyle bir efendisi olduğu sürece, ada, hepsi için küçük bir cennetten başka ne olabilirdi ki? Uşağın sözlerine, kâhya ile duvarcı ustasından güçlü ve sıcak bir destek geldi; yelkenlinin kaptanı ise kendinden geçmişti. Ardından, yaşlı marangozun kemanı eşliğinde dans başladı.

Ne var ki, işler göründüğü gibi değildi. Ertesi sabah, çiftlikte çalışan çocuk, ineğin sarp kayalıktan aşağı düştüğünü haber verdi. Efendi, hemen koşup gitti; pek de yüksek sayılmayacak kayalıktan aşağı baktığında, geç açmış katırtırnaklarıyla kaplı yeşil bir kaya çıkıntısının üzerinde ölü yatan ineği gördü. Onca paraya aldığı güzelim hayvan daha şimdiden şişmeye yüz tutmuştu. Aptal hayvan, durup dururken oradan aşağı düşülür müydü yani!

İneği bayırdan yukarıya birkaç kişi güç bela taşıdı; derisinin yüzülmesi ve gömülmesi de kolay olmadı. Etini yemeye kimse yanaşmadı. Her şey öylesi tiksinçti ki!

Adanın simgesi olmuştu sanki. İnsanların yüreğine sevinç ve mutluluk düşmeyegörsün, görünmez bir el sessizliğin içinden çıkageliyor, bir uğursuzluk rüzgârı estiriyordu adanın üzerinde. Keyif ve coşkuya yer yoktu, huzur kısa ömürlüydü. Adamlardan birinin bacağı kırılmıştı; bir başkası ateşli romatizmaya yakalanıp kötürüm kalmıştı. Domuzlar bilinmedik bir hastalıktan kırılıyordu. Patlayan fırtınada yelkenli kayalara çarpmıştı. Uşaktan nefret eden duvarcı ustası, kızının evde çalışmasına engel olmuştu.

Nereden çıktığı anlaşılmayan karşı konul-

maz bir uğursuzluk kol geziyordu. Sanki adanın kendisinde bir kutsuzluk vardı. Kimi zaman haftalarca acılar ve kötülüklerin sonu gelmiyordu. Ama sonra bir sabah ansızın her şey güllük gülistanlık oluyor, ada cennete dönüyor, bütün işler yoluna giriyordu. Adalıların tümünün yüreği erince eriyor, yeniden bir mutluluk umudu kaplıyordu ortalığı.

Sonra, Efendi'nin ruhu bir çiçek gibi açar açmaz, yıkıcı bir darbe iniyordu bir kez daha. Birisi, adadakilerden birini suçlayan imzasız bir pusula gönderiyordu sözgelimi. Başka biri, Efendi'nin hizmetkarlarından birine üstü kapalı bir suçlama yöneltiveriyordu.

Duvarcı ustasının kızı, tatlı dilli uşağa, "Birileri işin kolayını buldu burada" diye bağırmıştı, "her fırsatta bir şeyler aşırıyorlar!" Efendi, kızın bu sözlerini duymuş, duymazdan gelmişti.

Rençberin karısı, "Benim herif, bu adanın, kadidi çıkmış Mısır ineklerine benzediğini söylüyor" demişti adaya gelen konuklardan birine gizlice. "Tonla para yutuyor, ama karşılığında hiçbir şey vermiyor."

Hiç kimse hoşnut değildi. Adalı değildiler. Çocuğu olanlar, "Çocuklarımıza haksızlık ediyoruz galiba" diyorlardı. Çocuğu olmayanlar

da, "Kendimize haksızlık ediyoruz galiba" demekten alamıyorlardı kendilerini. Birçok aile birbirinden nefret eder olmuştu.

Oysa ada o kadar güzeldi ki. Adayı hanımelilerin kokusu sarmaladığında ve parlak ayışığı denizde oynaştığında, en çok homurdananlar bile tuhaf bir nostaljiye kapılıyorlardı. Özlem çekiyordu insan, yabanıl bir özlem; belki de geçmişe duyulan bir özlemdi bu, adada her şeyin çok farklı olduğu gizemli geçmişin derinliklerine duyulan özlem. İnsanı garip tutku taşkınları kaplıyordu, karşı durulmaz tuhaf azgınlıklar, acımasız düşlemler. Adada daha önce var olmuş kan, tutku ve azgınlık. Ürkünç düşler, uyuruyanıklıklar, belli belirsiz özlemler.

Efendi de adasından biraz korkmaya başlamıştı. Burada, daha önce hiç kapılmadığı garip, yeğin duygulara, daha önce yüreğinin köşesinden geçmemiş azgın isteklere kaptırıyordu kendini. Adamlarının kendisini hiç sevmediklerini artık çok iyi biliyordu. Kendisine içten içe karşı olduklarını; bu kötücül, alaycı, kıskanç insanların kendisini alaşağı etmek için pusuda beklediklerini biliyordu. En az onlar kadar temkinli ve ağzısıkı olmayı seçmişti o da.

Ama artık her şey taşmak üzereydi. İkinci yılın sonunda ayrılmalar başladı. Önce hizmet-

çi kadın gitti. Efendi, kendilerini fazla önemseyen kadınlardan hiçbir zaman hoşlanmamıştı. Duvarcı ustası, artık oralarda oyalanmak istemediğini söyledi ve ailesiyle birlikte o da ayrıldı adadan. Ardından, romatizmalı rençber de gitti.

Sonra, o yılın faturaları gelmeye başladı; Efendi, hesap defterlerini incelemeye koyuldu. İyi ürün almış olmalarına karşın, elde ettikleri gelir gülünçtü, giderleri bile karşılamıyordu. Ada bu kez yüzlerce değil, binlerce sterlin yitirmişti. İnanılır gibi değildi. Anlamak olanaksızdı! Onca para nereye gitmişti?

Efendi, kütüphanesine çekildi, iç karartıcı geceler ve gündüzler boyunca hesapları inceledi. Kılı kırk yarıyordu. Adadan ayrılmış olan hizmetçi kadının, kendisini dolandırdığını anlıyordu şimdi. Ola ki, herkes dolandırıyordu. Ama nefret ettiği bu düşünceyi kafasından uzaklaştırmaya çalıştı.

Gelgelelim, bu dengesiz hesapları dengelemeye çabalamaktan bitkin düştü; yüzünde renk kalmadı, gözleri çukura kaçtı. Olacak şey değildi. Ama olmuştu işte, paralar uçup gitmiş, cepte koca bir delik daha açılmıştı. İnsanlar nasıl bu kadar acımasız olabilirlerdi?

Böyle sürüp gidemeyeceği açıktı. Yakında sı-

fırı tüketecekti. Hiç istememesine karşın uşağına yol vermek zorunda kaldı. Uşağı tarafından ne kadar dolandırıldığını öğrenmek bile istemiyordu. Ne de olsa olağanüstü bir uşaktı. Bir süre sonra çiftliğin kâhyasının da gitmesi gerekti. Efendi, bu konuda en küçük bir üzüntü duymadı. Çiftliğin kayıpları az canını yakmamıştı.

Üçüncü yıl, harcamaların iyiden iyiye kısılmasıyla geçti. Ada hâlâ gizemli ve büyülüydü. Ama aynı zamanda güvenilmez ve acımasız, gizliden gizliye, anlaşılmaz bir biçimde uğursuzdu. Bembeyaz ve masmavi çiçekleriyle alabildiğine güzel bir görünüm sunmasına ve gülkırmızı çanlarını eğen yüksükotlarının ağırbaşlı kıvraklığına karşın, amansız bir düşmandı ada.

Üçüncü yıl, çalışanların azaltılması, ücretlerin düşürülmesi, saltanatın sönükleşmesiyle geçti. Ama gene de, en küçük bir umut ışığı belirmedi. Çiftlik bir kez daha büyük kayba uğradı. Cepte bir kez daha kocaman bir delik açıldı. Artık iyice küçülmüş olan cepte bir delik daha. Ada bu konuda da gizemliydi: Görünmez kolları olan bir ahtapot gibi her yandan sarıyor, cepteki parayı çekip alıyordu.

Ne var ki, Efendi adayı hâlâ seviyordu. Ama bu sevgide belli belirsiz bir hınç seziliyordu artık.

Dördüncü yılın ikinci yarısını, adayı elinden çıkarmak için anakarada yoğun bir çaba harcayarak geçirdi. Ve bir adayı satmanın ne denli zor olduğunu görerek şaşkınlığa kapıldı. Kendisi gibi herkesin de böyle bir adanın özlemiyle yaşadığını sanmıştı; oysa hiç de öyle değildi. Kimsenin doğru dürüst bir para vermeye yanaştığı yoktu. Artık adadan, ne pahasına olursa olsun boşanmak isteyen bir adam gibi kurtulmak istiyordu.

Sonunda, adayı, beşinci yılın ortalarına doğru, yatırım yapmak isteyen bir oteller zincirine devredebildi. Adayı, bir balayı ve golf adasına dönüştürmeyi düşünüyorlardı.

Ne tuhaftır ki, o güne değin mutluluk yüzü görmemiş olan ada şimdi bir balayı ve golf adası olacaktı!

Adalının taşınması gerekiyordu. Ama anakaraya gitmek istemiyordu. Hayır! Hâlâ kendisinin olan daha küçük adaya taşındı sonunda. Sadık yaşlı marangoz ile karısını, o güne değin hiç umursamadığı o çifti de yanında götürdü; son yıl eve bakmış olan dul adamla kızını da yanına aldı, yaşlı adama yardım eder diye öksüz bir oğlanı da.

Küçük ada, çok küçüktü; ama denizin ortasında bir kaya kamburu olduğundan, göründüğünden daha büyüktü. Kayalar ve çalıların arasından geçen bir patika vardı; bu inişli çıkışlı patikayı izlediğiniz zaman, adanın çevresini dolanmak yirmi dakikanızı alıyordu. Sanıldığından uzun bir zamandı.

Gene de bir adaydı işte. Adalı, tüm kitaplarıyla birlikte, iskelenin oradan kayalara tırmanarak varılan altı odalı sıradan eve yerleşti. İki de bitişik kulübe vardı. Birine karısı ve oğluyla yaşlı marangoz taşındı; öbürüne de dul adamla kızı.

Sonunda her şey düzene girdi. Efendi'nin kitapları iki odayı dolduruyordu. Güz gelmişti bile, Orion denizden doğuyordu. Efendi, karanlık

gecelerde, otel yöneticilerinin balayına çıkanlar ve golfçular için yapılacak dinlence merkezinin tanıtımını üstlenecek olan konuklarını eğlendirdikleri eski adasının ışıklarını görebiliyordu.

Neyse ki, Efendi, denizin ortasındaki bu kaya kamburunun efendisiydi gene de. Adada yer alan yarıkları, yeşil düzlükleri, son yaban sümbüllerinin asılı durduğu, denizin üzerinde kahverengiye çalan yaz tohumlarının bir başına ve eldeğmemiş göründüğü sarp bayırları keşfe çıkıyordu. Eski kuyunun ağzından aşağı bakıyor; bir zamanlar domuzların barındığı taş ağılı gözden geçiriyordu. Kendisinin bir keçisi vardı.

Evet, bir adaydı burası. Kayaların dibindeki Kelt denizi her zaman, ama her zaman adanın uçuk bozluğunu emmiş, yıkamış, silikleştirmişti. Ne kadar çok sesi vardı denizin! Derinlerdeki patlamalar, gümbürtüler, uzayıp giden tuhaf iç çekmeler, ıslık sesleri; sonra suların altında, insanların gerçek sesleri, sanki bir pazar yeri şamatası. Ve gene, uzaklarda çalan bir çan, gerçek bir çan! Ardından, dinmek bilmeyen, ürkütücü, titrek bir ses ve alçaktan boğuk solumalar.

Bu adada hayaletler, eski bir insan soyunun hayaletleri yoktu. Deniz, dalgaların köpükleri ve rüzgar tümünü alıp götürmüş; yalnızca deni-

zin kendi sesi, kendi hayaleti kalmıştı: Denizin sayısız ses ve hayaleti kış boyunca söyleşiyor, söyleniyor, bağırıyordu. Ve külrengi, dupduru havada, yalnızca denizin kokusu vardı; bir de, boz, yarı saydam kayaların arasında dikenli katırtırnaklarıyla öbek öbek süpürgeotlarmm. Koca bir kayadan oluşan bu küçücük ada, denizin soğuğu ve bozluğunda ve ağır ağır inen sisin ortasında, uzaydaki son noktayı andıran bir kambur gibi yükseliyordu.

Yeşil yıldız Sirius, denizin çevreni üzerinde dineliyordu. Ada bir gölgeydi. Açık denizde bir geminin küçük ışıkları görünüyordu. Aşağıda, kayalık koyda, kayık ve motor güvendeydi. Marangozun mutfağının ışığı yanıyordu. Hepsi bu.

Kuşkusuz, bir de evin ışığı yanıyordu; dul adam akşam yemeğini hazırlıyor, kızı da ona yardım ediyordu. Adalı artık kendi yemeğini kendisi pişiriyordu. Burada Efendi değildi artık, yeniden adalı olmuş, erince ermişti. Yaşlı marangoz, dul adam ve kızı, benzersiz bir bağlılık anıtıydılar. Yaşlı adam, çalışmaya tutkun olduğundan, günün son ışığına değin çalışıyordu. Dul adam ve otuz üç yaşındaki sessiz, güzel kızı da Efendi için çalışıyorlardı, ona hizmet etmeye bayıldıkları ve kendilerine sağladığı sığı-

naktan dolayı ona sonsuz bir şükran duydukları için. Ama ona "Efendi" demiyorlardı. "Bay Cathcart!" diye adıyla sesleniyorlardı ona, yumuşak ve saygılı bir sesle. O da onlarla, dünyanın uzağında insanlar gibi, gürültü çıkarmaktan korkarak, yumuşak, nazik bir sesle konuşuyordu.

Ada artık bir "dünya" değildi. Bir tür sığınaktı. Adalı artık herhangi bir şey için savaşmıyordu. Böyle bir savaşım vermek için en küçük bir gereksinme duymuyordu. O ve ona bağlı kalan birkaç insan, tek bir söz söylemeden bir arada yolculuk ederken bu kaya parçasına konuvermiş küçük bir deniz kuşu sürüsüydü sanki. Gezginci kuşların sessiz gizemi.

Gününün büyük bir bölümünü çalışma odasında geçiriyordu. Kitabı ilerliyordu. Dul adamın kızı eğitim görmüş biriydi; adalının yazdıklarını yazı makinesinde temize çekiyordu. Yazı makinesinin sesi adadaki tek tuhaf sesti. Ama çok geçmeden onun tıkırtısı da denizden gelen gürültülerle ve rüzgar sesiyle uyum sağlamıştı.

Aylar geçiyordu. Adalı çalışma odasında çalışıyor, adadaki insanlar sessizce kendi işleriyle uğraşıyorlardı. Keçi yavrulamış, sarı gözlü kara bir oğlağı olmuştu. Uskumru boldu. Yaşlı adam, deniz yeterince sakin olduğunda, oğlanı

da alıp kayıkla balığa çıkıyordu; motorla da, mektupları almak için en büyük adaya gidiyorlardı. Tek bir kuruş israf etmeden erzak ve araç gereç de getiriyorlardı dönüşlerinde. Günler ve geceler geçiyordu, ama hiç istek yoktu, can sıkıntısı bile yoktu.

Tüm isteklerden arınmış bu yabansı dinginlik, adalının gözünde bir tür tansıktı. Canı hiçbir şey istemiyordu. En sonunda, ruhu, bedeninde duruyordu artık; garip bir bitki örtüsünün yayılıp ara sıra bir oraya bir buraya salındığı, suskun bir balığın bir görünüp bir kaybolduğu su altında yarı aydınlık bir mağara gibiydi ruhu. Durgun, yumuşak, yakınmasız, ama kök salmış yosunlar kadar canlı.

Adalı, "Bu mutluluk mu?" diye sordu kendi kendine. Sonra kendi kendini yanıtladı: "Bir düşte gibiyim. Hiçbir şey duyumsamıyorum ya da ne duyumsadığımı bilmiyorum. Gene de, mutluymuşum gibi geliyor bana."

Yalnız, düşünsel etkinliğini sürdürebileceği bir şey gerekliydi. O yüzden, uzun, sessiz saatler boyunca çalışma odasına kapanıyordu; ne çok hızlı çalışıyordu, ne de çok önemseyerek; bırakıyordu, yazdıkları usulca örsün içinden gelenleri, ağır ağır örülen incecik bir örümcek ağı gibi. Artık ortaya çıkan iyiymiş, kötüymüş,

onu ilgilendirmiyordu. Usul usul, sessizce örüyordu, ancak duru bir havada görülebilen incecik bir örümcek ağı gibi; yazdıkları, güzün eriyip giden bir ağ gibi yitiverse, hiç umurunda olmayacaktı. Artık ona kalıcı gelen, yalnızca incecik şeylerin yumuşak uçuculuğuydu. Onlarda sonsuzluğun pusu vardı. Oysa taş yapılar, sözgelimi katedraller, eninde sonunda yıkılacaklarını bildiklerinden, kalımsız bir direnişle inliyorlardı; uzun zaman dayanmalarından gelen gerilim hep bir iniltiyle dışavuruyordu sanki.

Ara sıra anakaraya ve kente gidiyordu. Şık, son moda giysiler giyip kulübüne uğruyordu. Tiyatroda locada oturuyor, Bond Caddesi'nde alışverişe çıkıyordu. Kitabını yayımlatmak için görüşmeler yapıyordu. Ama yüzünde hep, gelişip yükselme yarışından kopmuş olmanın verdiği o örümcek ağımsı anlatım vardı. Yarıştan kopmuş olması, kaba kentlilere, onu alt ettiklerini duyumsatıyor, oysa o adasına geri dönmekten hoşnut oluyordu.

Kitabı hiç yayımlanmasa bile umurunda değildi. Yıllar yumuşak bir pusun içinde eriyip gidiyordu. İlkyaz gelmişti. Bu adada tek bir çuhaçiçeği bile görmemişti, ama bir bıldırcınotuna rastlamıştı. Dalları çiçekli iki küçük karaçalı ile

birkaç dağ lalesi vardı. Küçük adasındaki çiçeklerin listesini çıkarmaya verdi kendini. İlkin bir yabani frenküzümü saptadı, sonra bodur bir mürver ağacının çiçekleri, ardından irili ufaklı sarı katırtırnakları ve yabangülleri ilişti gözüne. Karanfiller, orkideler, kırlangıçotlarından övünç duydu; adasının insanlarından duymadığı bir övünç. Islak bir köşede sessiz sakin dinelen altın rengi taşkıran çiçeğini gördüğünde, kendinden geçercesine üzerine eğildi, uzun uzun seyretti. Oysa dul adamın kızına gösterdiğinde, kızcağız hiçbir olağandışılık görmeyecekti taşkıran çiçeğinde.

Gerçek bir zafer kazanmışçasına, "Bu sabah altın rengi bir taşkıran çiçeği buldum" dedi kıza.

Çiçeğin adı kulağa çok hoş geliyordu. Kız, adalıya büyülenmiş kahverengi gözlerle baktı; kızın gözlerindeki derin sızı, adalıyı biraz ürküttü.

"Demek buldunuz, efendim. Güzel bir çiçek mi?"

Adalı, dudaklarını büzdü, kaşlarını kaldırdı.

"Doğrusu, öyle gösterişli bir çiçek değil. İstersen gösteririm."

"Çok isterim."

Kız çok sessiz, çok hülyalıydı. Ama adalı,

kendisini tedirgin eden bir kararlılık sezdi onda. Kız çok mutlu olduğunu, gerçekten mutlu olduğunu söylüyordu. İki kişinin yan yana yürümesinin olanaksız olduğu kayalık yolda, adalıyı sessizce, bir gölge gibi izliyordu. Adalı, hemen arkasındaki kızın hep ayırdındaydı; ardından teslimiyet içinde gelişi bile onu ürkütüyordu.

Kızın sevgilisi olması, ona duyduğu bir tür acımadan kaynaklanmıştı. Oysa kızın kendisi üzerindeki etkisinin ne denli güçlü olduğunun ve bu etkiyi bile isteye nasıl yarattığının ayırdında değildi. Ama kıza kapıldığı an, bunun tümüyle bir yanlışlık olduğunu sezdiren bir çelişki düşmüştü yüreğine. Kıza karşı ürkek bir nefret duyuyordu. O istememişti. Kızın da bedeniyle istemediği kanısındaydı. Ona bunu yaptırtan, salt iradesiydi. Boynunu kırma pahasına, deniz kıyısında bir kaya çıkıntısına tırmandı. Allak bullak, saatler boyunca denizi seyretti; kendi kendine, "Biz istemedik. Gerçekten istemedik" diyordu.

Cinselliğin kendiliğindenliğine yakalanmıştı gene. Aslında cinsellikten nefret ettiği falan yoktu. Sevişmeyi, Çinliler gibi, hayatın büyük gizemlerinden biri olarak görüyordu. Ama sevişme mekanik, otomatik bir şey olup çıkmıştı

ve bundan kurtulmak istiyordu. Otomatik sevişme, adalıyı allak bullak ediyor, onda bir tür ölüm duygusu uyandırıyordu. Yeni bir isteksizlik, durgunluk aşamasına geldiğini düşünüyordu. Belki de, bunun ötesinde, yepyeni bir duyarlık, hiç geçilmemiş bir yolda buluşan iki kişinin hiç yaşanmamış kırılgan birlikteliği yatıyordu.

Hepsi mümkündü, ama hiçbiri değildi. Hiç de yeni bir şey değildi bu. Kendiliğinden, istençten bağımsız bir şeydi. Kız bile, gerçekten benliğinde, istememişti bunu. Onda da beklenmedik bir biçimde ortaya çıkmıştı.

Adalı, çok geç bir saatte eve döndüğünde, kızın yüzünün korkudan bembeyaz kesildiğini gördü, kendisine karşı ne duyduğunu anlamış gibiydi. Acıdı kıza, yumuşak, sevecen sözler söyledi ona. Ama kendini ondan uzak tuttu.

Kız, hiçbir belirti göstermedi. Ona her zamanki sessizliğiyle hizmet etti; gene sessizce, gene aynı gizli tutkuyla, onun yakınında olma tutkusuyla hizmet etti. Adalı, kızın aşkının tuhaf, ürkütücü bir kararlılıkla kendisini izlediğini duyumsadı. Hiçbir şey istemiyordu kız. Oysa adalı şimdi kızın parlak, kahverengi, tuhaf gözlerine baktığında, dile gelmeyen bir soru okuyordu. Soru dolaysızca geldi ona, hiçbir za-

man fark etmediği bir irade gücüyle.

O yüzden, dayanamadı ve yeniden sordu kıza.

"Benden nefret etmene yol açacaksa, hayır" dedi kız.

Adalı, sinirlenerek, "Neden nefret ettirsin ki?" diye yanıtladı. "Bu da nereden çıktı şimdi?"

"Biliyorsun, senin için her şeyi yaparım."

Öfkesinden, kızın ne dediğini ancak sonradan anımsadı ve daha da öfkelendi. Neden onun için her şeyi yapar görünsündü ki? Neden kendisi için değil? Ama öfkeden, daha da kaptırdı kendini. Hiçbir zaman erişmediği bir tür doygunluğa erişmek için, kendini kıza teslim etti. Adadaki herkes biliyordu. Ama aldırmıyordu adalı.

İçinde en küçük bir istek kalmamıştı, kendini darmadağın hissediyordu. Kızın kendisini yalnızca iradesiyle istediğini düşünüyordu. Darmadağındı ve kendi kendini aşağılıyordu. Adası kirlenmiş ve bozulmuştu. En sonunda vardığı Zaman'ın az bulunur, istekten arınmış katlarındaki yerini yitirmiş ve gene eski durumuna düşmüştü. Keşke gerçek olabilseydi: Aralarında oluşacak hoş bir istek ve içlerindeki kırılgan, duyarlı aşk ateşine bağlı kaldıklarında

bir erkeğin bir kadınla buluşabileceği az bulunur üçüncü bir yerde hoş bir buluşma. Ama böyle bir şey olmamıştı; gerçek bir istekle değil kendiliğinden olması, kendini aşağılanmış hissetmesine yol açıyordu.

Kızın sessiz kınamalarına karşın, küçük adadan uzaklaştı. Umarsızca kalabileceği bir yer arayarak anakarada dolaşıp durdu. Uyumunu yitirmişti; artık bu dünyaya uymuyordu.

Flora'dan –adı Flora'ydı– bir mektup aldı; "Korkarım, bir çocuğum olacak" diyordu. Kurşun yemiş gibi oturduğu yerde kaldı. Yine de bir yanıt yazdı kıza: "Neden korkalım ki? Olacaksa olacak; korkacağımıza sevinmeliyiz."

Tam o sıralarda, birtakım adaların açık artırmayla satışa çıkarıldığını duydu. Haritaları açıp inceledi. Ve sonunda, açık artırmaya katılıp, çok az bir paraya başka bir ada satın aldı. Kuzeyde, öteki adaların iyiden iyiye açığında, birkaç dönümlük bir kaya parçasıydı bu ada. Koca okyanusun ortasında alçak bir kaya parçası. Üzerinde tek bir yapı yoktu, tek bir ağaç bile yoktu. Yalnızca kuzey sularının yosunları, yağmur sularından bir gölcük, yer yer ayakotları, kaya ve deniz kuşları. O kadar. Gözü yaşlı batı göğünün altında.

Yeni adasını görmek için yola koyuldu. De-

nizdeki fırtına yüzünden adaya günlerce ulaşamadı. Sonra, denizin hafif puslu olduğu bir gün adaya çıktı; sisler altında, alçaktan öyle uzanıp giden bir ada gördü. Ama bu bir yanılsamaydı. Islak, kaygan yosunların üzerinde yürüyordu; boz renkte, hayaletleri andıran koyunlar boğuk bir sesle meleyerek sağa sola atılıyorlardı. Ardından, ayakotlarının çevrelediği karanlık gölcüğe geldi. Sonra, kayalara öfkeyle çarpıp parçalanan külrengi denize erişti.

Gerçekten bir adaydı burası.

Böylece eve, Flora'nın yanına döndü. Flora, suçluluk içeren bir korkuyla, ama aynı zamanda gizemli gözlerinde utkulu bir parlaklıkla baktı ona. Adalı bir kez daha yumuşadı, Flora'yı yatıştırdı, dahası neredeyse diş ağrısını andıran tuhaf bir tutkuyla yeniden istedi onu. Artık bir çocukları olacağı için Flora'yı alıp anakaraya götürdü ve orada evlendiler.

Adaya geri döndüler. Flora hâlâ adalının yemeğini getiriyordu, ama kendi yemeğini de getiriyor, masaya oturup onunla birlikte yiyordu. Adalı öyle istiyordu. Dul anne mutfakta kalmayı yeğliyordu. Flora, adalının evinin konuk odasında yatıyordu, onun evinin hanımıydı.

İstek denen şey, adalıda tiksinç bir sonla öldü. Çocuğun doğumuna daha aylar vardı. Ada-

lı, adasından nefret ediyordu; ada, bayağı bir yer, bir kenar mahalle gibi görünüyordu gözüne. Kendisi de tüm seçkinliğini yitirmişti. Haftalar bir zindandaymışçasına, aşağılanmayla geçti. Gene de, çocuk doğuncaya kadar dişini sıkmaya karar vermişti. Ama kaçmayı tasarlıyordu. Flora'nın haberi bile yoktu.

Çok geçmeden bir hemşire çıktı ortaya; masada onlarla birlikte yiyordu. Arada sırada doktor geliyor, denizde fırtına varsa orada kalmak zorunda kalıyordu. Viskiyi içti mi, keyfine diyecek yoktu.

Golders Green'de genç bir çift olabilirlerdi.

En sonunda bir kız çocuğu dünyaya geldi. Baba, bebeğe baktı ve neredeyse dayanamayacağı kadar büyük bir sıkıntı düştü yüreğine. Boynuna koca bir taş bağlanmıştı sanki. Ama duyumsadıklarını dışavurmamaya çalışıyordu. Ve Flora bilmiyordu. Hâlâ, ahmakça bir hoşnutlukla gülümsüyordu. Sonra yeniden ona acıtan, imalı, küstah bakışlarla bakmaya başladı. Ona böyle tapınıyordu.

Adalı buna katlanamıyordu. Flora'ya, bir süre için oralardan uzaklaşmak zorunda olduğunu söyledi. Flora, gözyaşları döktü, ama onu ele geçirdiğini düşündü. Adalı, mülkünün en iyi bölümünü onun üstüne geçirdiğini anlattı ve

bunun ona ne gelir getireceğini yazdı bir kâğıda. Flora, pek kulak vermedi, yalnızca yüklü, tapınan, küstah bakışlarla baktı ona. Adalı, düzenli olarak alacağı paranın yazılı olduğu bir çek defteri uzattı Flora'ya. Bu, Flora'nın ilgisini uyandırdı. Ve adalı, eğer bir gün bu adadan bıkacak olursa gönlünün çektiği yerde yaşayabileceğini söyledi ona.

Adalı çıkıp giderken, Flora kahverengi gözlerinde o acıtan, delici bakışlarla izledi onu, ama hiç ağlamadı.

Adalı, üçüncü adasını düzene koymak üzere, dosdoğru kuzeyin yolunu tuttu.

Üçüncü ada, kısa zamanda yaşanılır kılındı. İki adam, çimento ve kıyıdan taşıdıkları iri çakıllarla adalı için bir kulübe yaptılar, üstünü de oluklu sac levhalarla örttüler. Bir tekneyle bir yatak ve masa, üç iskemle, sağlam bir dolap taşındı, birkaç da kitap. Adalı kömür, gaz ve erzak getirtti; o kadar.

Kulübe, adaya çıktığı ve sandalını çektiği çakıllı koyun hemen yakınındaydı. Adamlar, güneşli bir ağustos günü teknelerine binip gittiler. Deniz durgun ve soluk maviydi. Ufukta küçük posta gemisini gördü; yürüyormuşçasına, ağır ağır kuzeye doğru geçip gidiyordu. Haftada iki kez uzak adalara uğruyordu. Gerekirse, hava da iyiyse, sandalıyla posta gemisine ulaşabilir ya da kulübenin arkasındaki bayrak direğinden işaret verebilirdi.

Adada kalan yarım düzine koyun ona eşlik ediyordu; bir de bacaklarına sürtünecek bir kedisi vardı. Kuzey güzünün keyifli ve güneşli son günleri sürerken, kayalar arasında, küçük hükümdarlığının kesekle kaplı topraklarında yürüyor, sonunda hep bitimsiz, tedirgin denize varıyordu. Her birinde bir farklılık yakalayacağı

umuduyla her yaprağı inceliyor, kıyıya vuran yosunların sonsuz açılıp kapanışını seyrediyordu. Hiç ağacı yoktu, biraz süpürgeotu bile görünmüyordu ortalıkta. Yalnızca kesekle kaplı topraklar, kesekler arasında minik bitkiler, gölcüğün çevresinde ayakotları ve okyanusta yosunlar. Memnundu. İnsanlar gibi dikilip duran ağaçları ya da çalıları istemiyordu, çok tedirgin ediciydiler. Soluk mavi denizin ortasında çırılçıplak ve dümdüz uzanan adası yetiyordu ona.

Kitap yazmayı bırakmıştı. İlgisini yitirmişti. Adasının alçak tepesinde oturup denize bakıyordu; görünürde başka hiçbir şey yoktu, yalnızca soluk, sessiz deniz. Ve puslu okyanus gibi, zihninin puslu bir dinginliğe büründüğünü duyumsayışı. Kimileyin, bir serap gibi, bir kara parçasının gölgesinin kuzeye doğru uzandığını görüyordu. Gölgenin ötesi koca bir adaydı. Ama neredeyse cisimsiz bir ada.

Ufkun yakınındaki vapuru fark ettiğinde korkulu bir şaşkınlığa kapıldı, adada durur da huzurumu kaçırır mı diye düşünürken yüreği daraldı. Kaygıyla, geçip gidişini izledi; ama ancak tümüyle gözden kaybolduğu zaman gerçekten rahatladığını, yeniden kendine geldiğini duyumsadı. Birilerinin gelebileceği düşüncesinin gerilimiyle yaşamak acı veriyordu. İnsanların

yakınına gelmelerini istemiyordu. Ses duymak istemiyordu. Farkında olmadan kedisiyle konuşacak olsa, kendi sesinin sesinden bile deliye dönüyordu. Büyük sessizliği bozduğu için kızıyordu kendi kendine. Kedisi yüzüne bakıp yalvarırcasına bir sesle miyavlayacak olsa, rahatı kaçıyordu. Kediye kaşlarını çatıyordu. Kedi de anlıyordu. Yabanıllaşıyor, kayaların arasında pusuya yatıyor, belki de balık avlıyordu.

Ama adalının en nefret ettiği şey, koyunlardan birinin ağzını açıp boğuk, kısık bir sesle melemesiydi. Dönüp baktığı zaman, korkunç ve iğrenç görünüyordu gözüne koyun. Koyunlardan hiç hoşlanmaz olmuştu.

Yalnızca denizin mırıldanışını, martıların sanki başka bir dünyadan gelen keskin çığlıklarını duymak istiyordu. Ama en iyisi, büyük sessizlikti.

Tekne adaya geldiğinde koyunlardan kurtulmayı kararlaştırdı. Artık ona alışmışlardı, durdukları yerde sarı ya da renksiz gözleriyle, sanki alay ediyormuşçasına küstahlıkla yüzüne bakıyorlardı. Soğuk bir düzmecelik vardı bu hayvanlarda. Taşların üzerinde kısa, kesik sıçrayışlarla koşarlarken toynaklarının yere vuruşundan çıkan tok ses, sırtlarındaki yapağının iki yana devrilişi itici geliyordu adalıya.

Hava bozdu, bütün gün yağmur yağdı. Uzun zaman, damdan su fıçısına damlayan suyun sesini dinleyerek, açık kapıdan yağmura, kara kayalara, gizli denize bakarak, öyle yattı yatağında. Adada şimdi birçok kuş vardı, her çeşit deniz kuşu. Bambaşka bir dünyaydı onların dünyası. Birçoğu, daha önce hiç görmediği kuşlardı. Birden eski dürtüsü baskın çıktı; bir kitap getirtmek, kuşların adlarını öğrenmek isteği duydu. Eski tutkusunun bir anlık parlayışıyla, gördüğü her şeyin adını öğrenmek istedi, sandalına atlayıp vapura kadar gitmek bile geçti içinden. Şu gördüğü kuşların adları! Hepsinin adını öğrenmeliydi, onları ancak böyle kendinin kılabilirdi, onun gözünde ancak böyle yaşıyor olabilirlerdi.

Ne ki, çok geçmeden tutku ondan uzaklaştı; şimdi çevresinde dönenip duran kuşları seyrediyordu yalnızca, birbirlerinden ayırt etmeden, göz ucuyla izliyordu onları. Tüm ilgisini yitirmişti. Ancak iri, alımlı bir martı, kulübenin açık kapısının önünde, sanki bir görev üstlenmişçesine gidip geliyordu. Büyüktü, maviye çalan inci rengindeydi, gövdesi bir inci kadar pürüzsüz ve güzeldi. Yalnızca kanatlarında kapkara tüyler vardı, kara tüylerin üstünde de üç belirgin beyaz benek. Adalı, uzak ve soğuk de-

nizlerden kopup gelen bu kuşun neden bu kadar süslü olduğunu çok merak etti. Martı, kulübenin önünde, ucu kıvrık, soluk sarı gagasını havaya kaldırarak, kendini dev aynasında görürcesine, koyu sarı ayaklarıyla çalımlı çalımlı yürürken, adalı düşünüp duruyordu. Bir şeylerin habercisiydi bu kuş, bir anlamı vardı.

Sonra, kuş gelmez oldu. Deniz kuşlarının kanat çırpışlarından, havada çınlayan keskin, ürkünç çığlıklarından geçilmeyen ada, yeniden ıssızlaşmaya başladı. Artık kayaların ve keseklerin üstünde canlı yumurtalar gibi başlarını kımıldatmadan oturan, ara sıra adalının bacaklarının arasından uçuşa geçen kuşlar yoktu. Koyunların arasında keseklerin üstünde koşuşturan, sonra birden alçaktan kanat çırpan kuşlar görünmüyordu artık. Çoğu gitmişti. Ama her zaman olduğu gibi bazıları kalmıştı.

Günler kısaldı, ortalığa bir ürküntü çöktü. Bir gün tekne çıkageldi: Ansızın, saldırıya geçmişcesine. Adalının rahatı kaçtı. O kılıksız iki adamla konuşmak, işkenceden farksızdı. Adamların kabasabalığı çok itici geliyordu. Oysa kendisi özene bezene giyinmişti, kulübesi tertemiz ve düzenliydi. Bu iki balıkçının partallığı ve hoyratlığı, rahatının kaçırılmasına asla dayanamayan adalıya gerçekten itici geliyordu.

Getirdikleri mektupları hiç açmadan küçük bir kutuya bıraktı. Zarflardan birinde para olduğu anlaşılıyordu. Ama onu bile açmayı göze alamadı. Her türlü ilişki itici geliyordu. Zarfın üzerindeki adını okumak bile. Mektupları gözden ırak bir yere kaldırdı.

Koyunların yakalanıp bağlanması ve tekneye konulması sırasında kopan kızılca kıyamet, adalının tüm hayvanlardan tiksinmesine yol açtı. Bu hayvanları ve leş gibi kokan adamları hangi kötü tanrı yaratmış olabilirdi ki? Burnuna, balıkçılardan da, koyunlardan da aynı berbat koku geliyordu: Tertemiz yeryüzünde bir kokuşmuşluk.

Tekne en sonunda durgun denizde yelken açıp uzaklaşmaya başladığında bile, hâlâ siniri yatışmamıştı, çok kötü hissediyordu kendini. Günler sonra bile, bazen koyunların geviş getirişini anımsayıp midesi bulanacaktı.

Bir zaman sonra, karanlık kış günleri sökün etti. Bazen gün hiç ışımıyordu. Hasta gibiydi, eriyip çözülüyordu sanki, çözülme sanki tam içindeydi. Dışarıda, kafasında ve ruhunda ne varsa, alacakaranlıktı. Bir keresinde, kapıya gittiğinde, koyda yüzen kara insan kafaları gördü. Bir süre baygın kaldı. Bayılmasının nedeni, insanların beklenmedik bir biçimde yaklaşma-

ları karşısında geçirdiği sarsıntı, kapıldığı yılgıydı. Alacakaranlıkta yılgı! Ancak geçirdiği sarsıntıdan bitkin düşüp bedenini duymaz olduğunda, kara kafaların yüzerek adaya çıkmaya çalışan ayıbalıkları olduğunu fark etti. Gövdesini tuhaf bir ferahlık kapladı. Ama sarsıntıdan sonra tam olarak kendine gelebilmiş değildi. Daha sonra, oturdu ve o gördüklerinin insan olmadığına şükrederek ağladı. Ama ağladığını hiç fark etmedi. Donuklaşmıştı. Bu dünyadan olmayan, garip bir hayvan gibi, artık ne yaptığının farkında değildi.

Tek doyumunu hâlâ yalnız olmaktan, tam anlamıyla yalnız olmaktan alıyordu. Çevresini saran boşluğu içine çektiği bir yalnızlık. Yalnızca külrengi deniz, bir de denizin yıkadığı adasının iskelesi. Başka hiçbir temas yoktu. Dehşetini onunla temasa geçirecek insani hiçbir şey yoktu. Yalnızca uzay, ıslak, alacakaranlık, denizle yıkanan uzay! Ruhunun besini buydu.

Bu nedenle, fırtına çıktığında ya da deniz yükseldiğinde çok seviniyordu. O zaman, onu hiçbir şey ele geçiremiyordu. Dış dünyadan hiçbir şey içine giremiyordu. Gerçi rüzgarın korkunç zorbalığı ona epey acı veriyordu, ama onun adına dünyayı tümüyle silip süpürüyordu da. Denizde fırtına patlaması, dalgaların göğü

tutması her zaman hoşuna gidiyordu. O zaman hiçbir tekne ulaşamazdı ona. Adasını çevreleyen ölümsüz bir sur gibiydi.

Zamanın geçişini izlemeyi bırakmıştı, artık kitap okumakla da ilgilenmiyordu. Basılı harfler, tıpkı sözün sapkınlığı gibi, tiksinti vericiydi. Gaz sobasının üstündeki pirinç levhayı bile söküp atmıştı. Kulübesinde bir şeylerin üzerinde ne kadar harf varsa hepsini silip yok etmişti.

Kedisi ortadan kaybolmuştu. Üzüldüğü söylenemezdi. Kedinin cılız, bıktırıcı miyavlamaları tüylerini ürpertiyordu. Kömürlükte yaşıyordu kedi. Her sabah kendi yediği lapadan veriyordu ona. Kedinin yemek yediği fincan tabağını yıkamaktan nefret ediyordu. Onun ortalıkta dolanıp durmasından hiç hoşlanmıyordu. Ama büyük bir özenle besliyordu onu. Sonra bir gün kedi lapasını yemeye gelmedi; oysa karnı acıkınca hep miyavlardı. Bir daha da gelmedi.

Adalı, yağmur yağmayagörsün, sırtına muşamba yağmurluğunu geçiriyor, ne aradığını ya da ne görmek istediğini bilmeksizin öylesine geziniyordu adada. Zaman durmuştu. Uzaklara baktığında bembeyaz yüzünde sert bir anlatım beliriyor, keskin, mavi gözleri ötelere dalıp gidiyor, koyu göğün altındaki koyu denizi amansızca, neredeyse acımasızca izliyordu. Soğuk dal-

galarla boğuşan bir balıkçı teknesi gördüğünde, bakışlarında yabansı, kıyıcı bir öfke dolanıyordu.

Kimileyin hastalanıyordu. Hastalandığını, yürürken sendelemesinden, bazen kolayca yere düşmesinden anlıyordu. O zaman, durup ne olduğunu anlamaya çalışıyordu. Kilerden süt tozu ve malt alıyor, karıştırıp yiyordu. Sonra gene unutuyordu. Kendi duygularını algılamayı bile bırakmıştı.

Günler uzamaya başlamıştı. Kış yumuşak geçmiş sayılırdı, ama çok yağmur yağmıştı. Güneşi unutmuştu. Ama birden hava çok soğudu ve adalı titremeye başladı. Yüreğine korku düştü. Gökyüzü dümdüz ve boz renkteydi, geceleri tek bir yıldız belirmiyordu. Çok soğuktu. Yeni yeni kuşlar gelmeye başlamıştı. Ada donuyordu. Elleri titreyerek ocakta bir ateş yaktı. Soğuktan korkmuştu.

Kımıltısız, ölümcül bir soğuk her gün sürüyordu. Ara sıra kar tanecikleri görülüyordu havada. Günler bozararak uzuyor, ama soğuk sürüyordu. Donuk külrengi günışığı. Kuşlar geçip gidiyor, kanat çırparak uzaklaşıyorlardı. Bazılarının donup ölmüş olduklarını gördü. Sanki hayat her şeyden elini eteğini çekiyordu, kuzeyden çekiliyor, güneye yöneliyordu. "Yakında

tüm hayat çekip gidecek" dedi kendi kendine, "buralarda hiçbir canlı kalmayacak." Bunu düşünürken acımasızca bir doygunluk duydu.

Sonra bir gece rahatlar gibi oldu; daha iyi uyuyor, uyur uyanık titremiyor, kendinden geçerek kıvranıp durmuyordu. Bedeninin ürperip titremesine o denli alışmıştı ki, artık neredeyse ayırdına varmıyordu. Ama ilk kez durulup yatıştığında fark edivermişti.

Sabah uyandığında, ortalık bembeyazdı. Pencereden dışarısı görünmüyordu. Kar yağmıştı. Yataktan kalkıp kapıyı açtı ve ürperdi. Üf! Ne kadar soğuktu! Her yer beyaza bürünmüştü; deniz kurşun rengini almıştı; kara kayalar beyaz beneklerle kaplıydı. Dalgaların köpükleri arık değildi artık; kirlenmiş görünüyorlardı. Deniz, cesedi andıran adanın beyazlığını kemiriyordu. Solgun hava kar taneciklerleriyle örtülmekteydi.

Yerde bir karış kar vardı; beyaz, pürüzsüz, yumuşak, dingin. Adalı, bir kürek alıp evinin ve sundurmanın çevresindeki karları küredi. Sabahın solgun yüzü karardı. Çok uzaklardan tuhaf gökgürlemeleri duyuluyor, yeni yağmakta olan karın arasından ara sıra hayal meyal bir şimşek çakıntısı görülüyordu. Kar, kımıltısız belirsizlikte ağır ağır yağıyordu.

Biraz dolaşmak istedi, ama karda yürümek çok zordu. Sendeleyip yere düşünce, kar yüzünü yaktı. Bitkin, baygm, eve döndü. Kendine gelince biraz süt ısıttı.

Kar durmadan yağıyordu. Öğleden sonra ortalığı yeniden gökgürültüleri kapladı, kar perdesi arasından kızıla çalan şimşekler çaktı. Adalı tedirgindi; yatağa uzandı, gözlerini hiçliğe dikti.

Hiç sabah olmayacak gibiydi. Adalı yattığı yerde çok uzun bir süre gecenin yatışmasını bekledi. Sonunda hava biraz açar gibi oldu. Adalının evi, ışığın belli belirsiz aydınlattığı bir hücreydi. Karın penceresini boydan boya kapladığını fark etti. Korkunç soğukta yattığı yerden kalktı. Kapıyı açtığında, göğsüne kadar gelen kardan duvar karşısında durakladı. Kardan duvarın üzerinden baktığında, müthiş bir rüzgar çarptı yüzüne; kar fırtınasının ortalığı birbirine kattığını gördü. Karaya çalan deniz çalkalanıp duruyor, kar karşısında umarsız kalıyordu. Gökyüzü boza kesmişti, ama aydınlıktı.

Adalı, sandalına ulaşmak için çılgınca bir çabaya girişti. Eğer bir yerde kısılıp kalacaksa, bu doğanın gücüyle değil, kendi seçimiyle olmalıydı. Denize erişmeliydi. Sandalına erişebilmeliydi.

Ama güçsüzdü, zaman zaman kara yenik düşüyordu. Karın altında kalıyor, ama her seferinde çok geç olmadan sağ çıkmayı başarıyor, korkunun gücüyle alt ediyordu karı. Bitkindi, ama teslim olmayacaktı. Sürünerek içeri girdi, biraz kahve yapıp domuz pastırması kızarttı. Sonra yeniden kara çıktı. Karı, bu yeni, beyaz, kaba gücü yenik düşürmeliydi.

Korkunç, öldürücü rüzgarda, küreğiyle karı açmaya çabalıyordu. Rüzgar soğuğu dondurucu kılıyordu; güneş ara sıra yüzünü gösterse de, simsiyah deniz azgın köpükleriyle ufka doğru devrilirken insanın yüreğini karartıyordu. Gene de güneşi yüzünde duyumsayabiliyordu. Mart ayıydı.

Sandala ulaştı. Elleriyle karları iteleyip sandalın rüzgardan korunaklı yerine oturdu; neredeyse ayaklarının dibinde burgaç gibi dönerek kabaran sulara baktı. Çıldırmış bir dünyada çakıl taşları akıl almaz bir doğallık içindeydi. Güneş artık ışıldamıyordu. Kar sert tanecikler halinde yağıyor; kar taneleri denizin sert siyahlığına değer değmez bir mucize gerçekleşircesine yok oluyordu. Azgın dalgalar, karla kaplı çakıllı sahile saldırıyor, çarpıp parçalanıyordu. Islak kayalar yabanıl bir siyahlıktaydı. Durmadan yağan şeytansı kar, karanlık denize değer değ-

mez yok oluyordu.

Gece fırtına patladı. Sanki sonsuz kar yığınının tüm yeryüzüne büyük bir gümbürtüyle çarpışını duyabiliyordu. Rüzgar ikide bir uğuldayarak saldırıya geçiyor, ara sıra kör edici bir şimşek çakıyor, ardından rüzgarın uğultusunu bastıran bir gökgürültüsü duyuluyordu. Sonunda, şafak, kör karanlığı yırttığında, fırtına az çok duruldu, ama rüzgar durmadan esmeyi sürdürüyordu. Kar, adalının kulübesinin kapısını tümüyle örtmüştü.

Öfkeyle karı açarak dışarı çıkmaya çalıştı. Sonunda, salt kararlılığıyla, koca kar yığınını aştı. Dışarı çıktığında, donmuş karın iki karıştan fazla olmadığını gördü. Ama adası gitmişti. Tepeden tırnağa biçim değiştirmişti; daha önce tepelerin olmadığı yerlerde, büyük, beyaz, erişilmez tepeler yükseliyor, yanardağ gibi tütüyordu, ama kar tozuydu ağızlarından yükselen. Adalı, yıkılmış, yenik düşmüştü.

Teknesi de, daha küçük de olsa bir kar yığınının altında kalmıştı. Ama karları temizleyecek gücü yoktu. Umarsızca tekneye baktı. Kürek elinden kaydı, karın içine yıkıldı, her şey silinip gitti. Deniz, karda yankılanıyordu.

Bir süre sonra, her nasılsa, kendine geldi. Emekleye emekleye kulübeye döndü. Hemen

hemen hiçbir şey duymuyordu. Gene de, yalnızca kar uykusuna dalarken ateşe döndüğü yanı da olsa, ısınmayı başardı. Sonra yeniden biraz süt ısıttı. Ardından, büyük bir özenle ateşi canlandırdı.

Rüzgâr düşmüştü. Yoksa yeniden gece mi olmuştu? Sessizlikte, sonsuz karın yabanıl yağışını duyar gibiydi. Göz kamaştırıcı şimşeğin hemen ardından, gökgürlemeleri daha yakından geliyordu. Adalı, döşeğinde kendinden geçmişçesine yatıyordu. Doğanın güçleri! Doğanın güçleri! Beyninde sürekli bu sözcükler uğulduyordu. Doğanın güçlerini alt edemezsin.

Ne kadar sürdü, hiçbir zaman bilemeyecekti. Sonunda, bir hayalet gibi kulübeden dışarı çıktı, artık tanınmaz durumdaki adanın bembeyaz tepelerinden birine tırmandı. Güneş ısıtıyordu. "Yaz gelmiş" dedi kendi kendine, "yapraklar yeşerip göğerecek." Kımıltısız denizin ıssızlığı ortasında bir yabancı gibi görünen adanın beyazlığına boş gözlerle baktı. Bir an uzaklarda bir yelkenli gördüğünü düşlemeye çalıştı. Çünkü kaskatı kesilmiş denizin üzerinde bir daha asla bir yelkenli görünmeyeceğini çok iyi biliyordu.

Adalının bakışları arasında, gökyüzü anlaşılmaz bir biçimde kararmış ve dondurucu bir so-

ğuk çıktı. Çok uzaklardan, doyumsuz bir gök-gürültüsü duyuldu. Adalı, bunun, denizin üzerinde dönenen karın işareti olduğunu anladı. Döndü, karın soluğunu duyumsadı gövdesinde.

D. H. LAWRENCE • Adaları Seven Adam

“Adaları seven bir adam vardı”

20. Yüzyılın büyük anlatı ustası D.H. Lawrence, zaman zaman hepimizin içinde uyanan “kaçış” isteği üstüne bir öykü anlatıyor *Adaları Seven Adam*’da.

Eski bir masalı tersine çevirerek,
bir düş aynasının sırını kazıyarak.

Ütopya kavramını sorgulayan çizgi dışı bir novella...

Celal Üster’in usta işi çevirisiyle.